

Η Βιομηχανική Ανάπτυξη ως Πολιτική Επιλογή

Πάνος Λώλος

*Γενικός Διευθυντής του Τομέα Διέλευσης Χαλκού & Κραμάτων και εκτελεστικό μέλος
του Δ.Σ. της ΕΛΒΑΛΧΑΛΚΟΡ Α.Ε.*

Πρόεδρος του Συνδέσμου Βιομηχανιών Στερεάς Ελλάδας

Μέλος του Δ.Σ. του ΣΕΒ

Μέλος του Δ.Σ. της Ελληνικής Παραγωγής – Συμβούλιο Βιομηχανιών για την Ανάπτυξη

Ομιλία στον Ροταριανό Όμιλο Κηφισιάς

Νέα Ερυθραία, 28/2/22

κύριε πρόεδρε και αγαπητά μέλη του Δ.Σ. του Ροταριανού Ομίλου Κηφισιάς,

κυρία αντιπεριφερειάρχη Βοιωτίας,

κύριε επίτιμε πρόεδρε του Συνδέσμου Βιομηχανιών Στερεάς Ελλάδας,

κύριε πρώην Αντιπρόεδρε του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Αθηνών,

αγαπητά μέλη,

κυρίες και κύριοι,

Είμαι ιδιαίτερα ευτυχής που βρίσκομαι σήμερα ανάμεσα σας και ευχαριστώ τον Ροταριανό Όμιλο Κηφισιάς και το Διοικητικό του Συμβούλιο για την ευκαιρία να απευθυνθώ σε εσάς, και ιδιαίτερα στα νεότερα μέλη του Ομίλου που αποτελούν όπως όλη η νέα γενιά, την δυναμική και την ελπίδα του τόπου μας.

Καθώς η σημερινή εκδήλωση πραγματοποιείται ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη μια πρωτόγνωρη για την μεταπολεμική Ευρώπη κρίση, με απρόβλεπτες επί του παρόντος γεωπολιτικές, οικονομικές και ενεργειακές συνέπειες, θα ήθελα πρώτα απ' όλα -και με την πεποίθηση ότι εκφράζω όλους μας- να ευχηθώ να τερματιστούν οι στρατιωτικές επιχειρήσεις και να επανέλθει άμεσα η λογική και η διπλωματία στο προσκήνιο.

Η ομιλία μου με τίτλο 'Η Βιομηχανική Ανάπτυξη ως Πολιτική Επιλογή' έχει ως στόχο να ενημερώσει για την εξέλιξη της ελληνικής βιομηχανίας και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει, καταδεικνύοντας ότι η βιομηχανική ανάπτυξη είναι η πλέον δόκιμη πολιτική επιλογή για ποικίλους κοινωνικούς, οικονομικούς και εθνικούς λόγους.

Η εξέλιξη της ελληνικής βιομηχανίας

Οι πρώτες βιομηχανικές επιχειρήσεις αναπτύχθηκαν στην Ελλάδα κατά την δεκαετία του 1920 όταν υπήρξε αφενός το ανθρώπινο δυναμικό που μπορούσε να τις οργανώσει και στελεχώσει και μια

δασμολογική πολιτική που ευνόησε την σύσταση τους αλλά πολύ περισσότερο τις προοπτικές τους. Καίτοι οι περισσότερες είχαν σαφώς εγχώριο προσανατολισμό, οι επενδύσεις αφορούσαν σημαντικούς τομείς μιας κατά βάση αγροτικής οικονομίας, ενώ σύντομα προστέθηκαν και κλάδοι που υποστήριζαν την προσπάθεια για κατασκευαστική ανάπτυξη.

Το τέλος του Β' παγκοσμίου πολέμου και των εσωτερικών διενέξεων βρίσκει την Ελλάδα με μια οικονομία όπου ο πρωτογενής τομέας συμβάλει στο 30% του ΑΕΠ ενώ ο δευτερογενής τομέας ουδέποτε ξεπερνά το 18%. Τα κυρίαρχα εξαγωγίμα προϊόντα του πρωτογενή τομέα παραμένουν χαμηλής προστιθέμενης αξίας, αλλά παρ' όλα αυτά η Ελλάδα είναι πλεονασματική ως προς το ισοζύγιο αγροτικών προϊόντων, κάτι που συγκρατεί τις καταναλωτικές δαπάνες.

Η άμεση αμερικανική παρέμβαση στα πολιτικά πράγματα της χώρας και κυρίως το σχέδιο Marshall και η διαχείριση του, τροφοδότησαν μια δημόσια συζήτηση αναφορικά με την στρατηγική διάθεσης των κονδυλίων και κυρίως την μελλοντική μορφή που έπρεπε να λάβει η ελληνική οικονομία. Στην Ελλάδα, για την οποία όλες οι διεθνείς μελέτες επισήμαναν τον ρόλο της ενεργειακής και βιομηχανικής ανάπτυξης ως προτεραιότητα της οικονομικής ανάπτυξης, οι προκλήσεις έγιναν αισθητές κυρίως μέσω της δημόσιας παρέμβασης δυο εμβληματικών ακαδημαϊκών μορφών, εκείνης του Κυριάκου Βαρβαρέσου και του Ξενοφώντος Ζολώτα. Ο πρώτος αμφισβήτησε τις δυνατότητες της χώρας για βιομηχανική ανάπτυξη, υποστήριξε τον αποκλεισμό της κρατικής παρέμβασης για επενδύσεις αλουμινίου, αζώτου ή σιδήρου παρά τον ορυκτό πλούτο της χώρας, πρότεινε την αποκατάσταση της νομισματικής και οικονομικής σταθερότητας και προέτρεψε στην ανάπτυξη της γεωργίας ως βασικού στόχου ενός προγράμματος οικονομικής ανασυγκρότησης. Ο δεύτερος υποστήριξε ότι οποιαδήποτε πρόοδος στον πρωτογενή τομέα δεν αρκούσε για να λύσει το πρόβλημα της Ελληνικής οικονομίας για αυτό και προέκρινε ως απαραίτητη την μείωση του αγροτικού πληθυσμού από το σχεδόν 50% που έφθανε στις αρχές της δεκαετίας του 1950, ενώ πρότεινε την ανάπτυξη της βιομηχανίας μέσω ιδιωτικής πρωτοβουλίας, επεκτατικής πιστωτικής πολιτικής και εισαγωγής ξένου κεφαλαίου ως απαραίτητες προϋποθέσεις οικονομικής ανάπτυξης της χώρας. Ένας άλλος σημαντικός ακαδημαϊκός ο Άγγελος Αγγελόπουλος υποστήριξε ενδιάμεσες θέσεις ως προς τις συνθήκες βιομηχανικής ανάπτυξης αφού θεωρούσε το κράτος ως απαραίτητο συμμετέχο σε τόσο σημαντικά έργα με επιπτώσεις στο κοινωνικό σύνολο.

Το θεωρητικό αυτό ζήτημα έλυσε ουσιαστικά ο Κωνσταντίνος Καραμανλής που βασιζόμενος στο οικονομικό πρόγραμμα νομισματικής σταθερότητας του Γεωργίου Καρτάλη και την γνωστή υποτίμηση της δραχμής από τον Σπυρίδωνα Μαρκεζίνη στις αρχές της δεκαετίας του 1950, δρομολόγησε εκτεταμένα δημόσια εγγειοβελτιωτικά έργα και έργα υποδομής και βασικά υποστήριξε την βιομηχανική ανάπτυξη της χώρας με αποφασιστικό τρόπο. Το σχετικά ανταγωνιστικό κόστος χρηματοδότησης εκείνης της περιόδου μέσω της δημιουργίας πολλών νέων χρηματοδοτικών φορέων όπως η Τράπεζα Επενδύσεων το 1962 και η ΕΤΕΒΑ το 1963, η δασμολογική προστασία και το σταθερό νομικό πλαίσιο επέτρεπαν συνθήκες κερδοφορίας που αντιστάθμιζε την δυνατότητα ορισμένων εξ αυτών να επιτύχουν ανταγωνιστικό ανά μονάδα κόστος παραγωγής λόγω μικρής εγχώριας αγοράς και έλλειψη τεχνολογιών αιχμής. Σε κάθε περίπτωση είναι γεγονός ότι ο δευτερογενής τομέας προχώρησε με αποφασιστικά βήματα αυξάνοντας την απασχόληση, δημιουργώντας ανάπτυξη με πολλαπλασιαστικά οφέλη και συμβάλλοντας στη μεγαλύτερη σύγκλιση ανάμεσα στην Ελλάδα και στις υπόλοιπες χώρες μέλη των Ευρωπαϊκής Κοινότητας όταν ήρθε η ώρα της πλήρους ένταξης.

Η συνεισφορά της ελληνικής βιομηχανίας στην οικονομία

Σήμερα όπου οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών συνεισφέρουν στο 30% του ΑΕΠ της χώρας, ενώ το 2010 το αντίστοιχο ποσοστό ανερχόταν σε 22%, η ανάγκη να επαναπροσδιοριστεί ο ρόλος της μεταποίησης και του δευτερογενούς τομέα συνολικά στο οικονομικό μοντέλο που θα ωθήσει την χώρα μας να προχωρήσει αναπτυξιακά είναι απαραίτητη όσο και μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο.

Η μεταποίηση ανέρχεται στο 9% του ΑΕΠ μετά από μια διαρκή αποβιομηχάνιση της χώρας ως αποτέλεσμα μη φιλικών προς αυτή πολιτικών. Το υψηλότερο ποσοστό συμβολής της στο ΑΕΠ καταγράφη στα τέλη της δεκαετίας του '80 ξεπερνώντας το 12% όταν παράλληλα διαδοχικές παρεμβάσεις μείωσαν την ισχύ του εθνικού νομίσιματος. Το φαινόμενο της μείωσης της συνεισφοράς της μεταποίησης στη ακαθάριστη προστιθέμενη αξία παρατηρήθηκε τα προηγούμενα χρόνια και σε άλλες χώρες μέλη της Ε.Ε., σηματοδοτώντας μια ευρύτερη τάση αποβιομηχάνισης σε πολλές ανεπτυγμένες οικονομίες. Την τελευταία 15ετία ωστόσο, κυρίως μετά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2007-2008, επιχειρείται η αντιστροφή της τάσης αυτής, τόσο στην ΕΕ όσο και στις ΗΠΑ, καθιστώντας ακόμα πιο επιτακτική τη σχετική συζήτηση και στην Ελλάδα. Ειδικότερα στην ΕΕ, η κατεύθυνση επαναβιομηχάνισης είναι ισχυρή, και περιλαμβάνει και την προσπάθεια «επαναπατριsmού» σημαντικών παραγωγικών δραστηριοτήτων που είχαν μεταφερθεί τα προηγούμενα χρόνια σε τρίτες χώρες, κυρίως για λόγους χαμηλού παραγωγικού κόστους. Σήμερα, υπό το φως και των διαδοχικών κρίσεων που έπληξαν την ευρωπαϊκή οικονομία, η κεντρική κατεύθυνση είναι η διεύρυνση και ο εκσυγχρονισμός της παραγωγικής βάσης, σε συνδυασμό με την προσπάθεια ανάκτησης του χαμένου εδάφους σε τεχνολογίες αιχμής.

Η Ελλάδα κατόρθωσε πριν από λίγες δεκαετίες να ανατάξει την υφιστάμενη οικονομική δυσπραγία με αιχμή του δόρατος τις μεγάλες επενδύσεις που στηρίχθηκαν σε μια σειρά από σημαντικές μεταποιητικές επιχειρήσεις που δημιουργούν συνθήκες απασχόλησης και οικονομικής ανάπτυξης ακόμη και σήμερα. Μπορεί να το πράξει και πάλι προσδιορίζοντας τις μελλοντικές ανάγκες σε συνθήκες σταθερότητας. Η συζήτηση για το πώς ακριβώς μπορεί να επιτευχθεί αυτό οφείλει να γίνει χωρίς προκαταλήψεις.

Η βιομηχανία, ως δευτερογενής τομέας, έχει ιδιαίτερη συνεισφορά στο σύνολο της οικονομίας. Η βιομηχανία σήμερα συνεισφέρει στο 87% της συνολικής αξίας των εξαγωγών αγαθών της χώρας και δεδομένου ότι οι εξαγωγές είναι παράγοντας οικονομικής ανάπτυξης η περαιτέρω αύξηση της βιομηχανικής δραστηριότητας με εξωστρεφή χαρακτήρα διευκολύνει την επίτευξη των μακρο-οικονομικών επιδιώξεων αφού για κάθε € 1 άμεσης συνεισφοράς στη μεταποίηση προστίθενται € 3,1 στο ΑΕΠ της χώρας. Η ανάγκη περαιτέρω επένδυσης στην μεταποίηση προκύπτει έκδηλα από μελέτες του IOBE σύμφωνα με τις οποίες εάν η μεταποίηση επανερχόταν στο 11,4% του ΑΕΠ όπου είχε ανέλθει το 1995 από το 9% που βρίσκεται σήμερα, θα προέκυπτε αύξηση του ΑΕΠ κατά 12,8% (€ 22,7 δις), αύξηση της απασχόλησης κατά 12,7% (ήτοι περί τις 504.000 θέσεις εργασίας με τις 154.000 άμεσα στην μεταποίηση) και αυξημένα έσοδα για το δημόσιο κατά € 4,6 δις ετησίως. Ακόμη και αν εξαιρέσουμε τα πετρελαιοειδή τα οποία εκ της φύσεως τους υπόκεινται σε μεγάλες αυξομειώσεις τιμών λόγω χρηματιστηριακής αναφοράς και τα οποία ανέρχονται στο 35% της συνολικής αξίας των εξαγόμενων εγχώριων προϊόντων, η μεταποίηση συνεισφέρει αποφασιστικά στο εμπορικό ισοζύγιο της χώρας και τελικώς στο ΑΕΠ.

Δεδομένου ότι οι κυριότερες κατηγορίες εξαγωγίμων ελληνικών μεταποιητικών προϊόντων, πέραν των πετρελαιοειδών, είναι τα τρόφιμα, τα βασικά μέταλλα, τα χημικά και τα φαρμακευτικά προϊόντα

έχει μεγάλη σημασία να κατανοηθεί ότι η διαφοροποίηση με στόχο την αύξηση της προστιθέμενης αξίας τους δεν προσκρούει στο μικρό μέγεθος της εγχώριας αγοράς και άρα είναι περαιτέρω επιθυμητή και εφικτή. Το εξαγωγικό συγκριτικό πλεονέκτημα προϊόντος μιας χώρας το οποίο καταγράφει υψηλά εξαγωγικά μερίδια σε συγκεκριμένους κλάδους ή και προϊόντα, αποτελεί παράγοντα ισχύος που οφείλουμε να μεγιστοποιούμε περαιτέρω.

Εγχώριο περιβάλλον και επενδύσεις

Η βεβαιότητα δεν είναι αναγκαία είναι όμως ικανή συνθήκη επιτυχίας στο επιχειρείν και ειδικά όταν σχεδιάζονται και αναλαμβάνονται επενδύσεις. Κανένας επιχειρηματικός κλάδος δεν διέπεται από απόλυτη βεβαιότητα αλλά υπάρχουν σημαντικές διαφορές ανάμεσα τους ως προς το κατά πόσο βασίζονται σε σταθερές ή διέπονται από ρίσκο το οποίο έχει να κάνει με το εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης ή τον κλάδο αυτό καθαυτό.

Η Ελλάδα έχει να παρουσιάσει συγκεκριμένους διεθνώς ανταγωνιστικούς κλάδους αλλά όταν αυτό συμβαίνει οφείλεται σε ένα βασικό λόγο που έχει να κάνει με τον μακροπρόθεσμο σχεδιασμό που διέπει από τη φύση του τον δευτερογενή τομέα της οικονομίας. Στην Ελλάδα παράγονται –μεταξύ άλλων- με αυξημένο ρυθμό ανάπτυξης εκλεκτά βαμβακονήματα, δομικά υλικά, ειδικά κράματα για την ναυτιλία και την αυτοκινητοβιομηχανία, καλώδια υψηλής τάσεως για υποθαλάσσιες συνδέσεις, ειδικά επεξεργασμένα ορυκτά υψηλής αξίας, ρομποτικά συστήματα για αυτοματισμούς, μετασχηματιστές, εξαρτήματα συνδέσεων υδραυλικών δικτύων, πίνακες ασύρματων δικτύων, προϊόντα αμυντικών εφαρμογών και αντικεραυνικά συστήματα. Ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός ενέχει σημαντική προβλεψιμότητα που προκύπτει από τα χαρακτηριστικά των διαφόρων μεταποιητικών κλάδων και της ανάγκης σταθερότητας σε επίπεδο συμφωνιών κόστους, ανάπτυξης προϊόντων, προμηθειών, εφοδιαστικής αλυσίδας κ.α.

Σε αντίθεση με άλλους κλάδους της οικονομίας, η τελική ζήτηση για μεταποιητικά προϊόντα διακρίνεται από σχετικά σταθερή ζήτηση που δεν επηρεάζεται εύκολα από τους βιομηχανικούς παραγωγούς. Οι σύγχρονες βιομηχανίες πρέπει να επιδιώκουν την καινοτομία, ειδικά σε εξόχως ανταγωνιστικούς κλάδους, αλλά συχνότερα μάχονται για την αύξηση μεριδίων σε υφιστάμενες αγορές με βάση το κόστος ή την διαφοροποίηση που μπορούν να επιτύχουν. Και οι δύο συντελεστές επιτυχίας βασίζονται σε μακροπρόθεσμο σχεδιασμό που εδράζεται στην σχετική βεβαιότητα αυτού του κλάδου παραγωγής, πράγμα που οι πιο ανταγωνιστικές επιχειρήσεις καταφέρνουν να αξιοποιούν στο έπακρο.

Ταυτόχρονα, η μεταποίηση εμπεριέχει σχετική προβλεψιμότητα που εδράζεται σε μια σειρά από παράγοντες όπως ο ευχερής προσδιορισμός της αγοράς, η αλληλεξάρτηση πελάτη-προμηθευτή και η σχετική αδράνεια που προκύπτει με την παρέλευση του χρόνου και η παραμετροποίηση των βιομηχανικών προϊόντων στα πλαίσια των αναγκών που διέπουν τους πελάτες. Ο σημαντικότερος όμως παράγοντας σταθερότητας εμπεριέχεται στο γεγονός ότι οι τιμές σε σχέση με τις μονάδες παραγωγής πρέπει να μην μεταβάλλονται σημαντικά και άρα να εξασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή βεβαιότητα για το μέλλον και μάλιστα σε μεσο-μακροπρόθεσμη βάση. Οι πολιτικές, θεσμικές, οικονομικές, καταναλωτικές ή ακόμη και περιβαλλοντικές συνθήκες επηρεάζουν την μεταποίηση συνήθως σε μακροπρόθεσμη βάση πράγμα που διευκολύνει την ευχερέστερη ανάληψη πρωτοβουλιών αντιμετώπισης των κινδύνων που απορρέουν από αυτές σε περίπτωση μεταβολών.

Η χώρα μας στηρίζεται διαχρονικά σε κλάδους που όπως αποδείχθηκε από την πρόσφατη εμπειρία επηρεάστηκαν σε σημαντικό βαθμό θετικά ή αρνητικά από τις μεταβολές στο διεθνές και το εγχώριο οικονομικό περιβάλλον αντίστοιχα. Η μικτή αυτή εικόνα δημιουργεί ερωτηματικά από μόνη της ως προς την ανθεκτικότητα αυτού του παραγωγικού μοντέλου και τη δυνατότητά του να εγγυάται μια ισχυρή και κυρίως διατηρήσιμη ανάπτυξη. Μια χώρα που υπέστη τέτοια οικονομική αφαίμαξη ως προς το ύψος του ΑΕΠ της και δραστικές μειώσεις των δημοσίων και ιδιωτικών επενδύσεων χρειάζεται πιο αξιόπιστες προοπτικές που μόνο η μεταποίηση μπορεί να προσφέρει. Επιπρόσθετα, η μεταποίηση στηρίζεται κατεξοχήν σε ιδιωτικές επενδύσεις πράγμα που ουδόλως επιβαρύνουν τον κρατικό προϋπολογισμό ενώ οποιεσδήποτε δημόσιες επενδύσεις απαιτούνται προκειμένου να καταστεί το έργο της ευχερέστερο, όπως αυτοκινητόδρομοι, λιμάνια και ύδρευση, έχουν σημαντικό υπερ-τοπικό αποτύπωμα και πολλαπλασιαστικό όφελος για την εθνική οικονομία μιας και αφορούν έργα υποδομής που εμπίπτουν σε στρατηγικά προγράμματα επενδύσεων που μπορούν να συν-χρηματοδοτηθούν από τρίτες πηγές.

Η μακροχρόνια μείωση των επενδύσεων έπληξε την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας και μάλιστα σε μια εποχή όπου οι αγορές χρήματος και κεφαλαίων διακρίθηκαν από υψηλή διαθεσιμότητα και χαμηλά επιτόκια. Μετά το 2009 παρουσιάζεται σωρευτικά ένα έλλειμμα που υπερβαίνει τα € 100 δις και το οποίο επιτείνει την ανάγκη να υπάρχουν άμεσα ετήσιες επενδύσεις της τάξεως των € 15 δις, όπως έχει πολλαπλώς αναφέρει και ο εκπρόσωπος της γενικής διεύθυνσης Οικονομικών και Χρηματοδοτικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (DG ECFIN) στην Αθήνα κ. Κρίς Άλεν, προκειμένου η χώρα μας να συγκλίνει με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο των επενδύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ. Δεδομένου ότι το σημερινό επενδυτικό κενό ξεπερνά το 10% του ετήσιου ΑΕΠ η σωρευτική του δυναμική αναμένεται να προκαλέσει ακόμη μεγαλύτερη μείωση της ανταγωνιστικότητας της χώρας η οποία οδηγείται μεταξύ των άλλων και σε τεχνολογική υστέρηση σε μια εποχή γρήγορης ανάπτυξης και διάχυσης της τεχνολογίας.

Οι τρεις δυνητικές πηγές χρηματοδότησης επενδύσεων είναι το δημόσιο, οι ευρωπαϊκοί πόροι και οι ιδιωτικοί πόροι. Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ) στην Ελλάδα ανέρχονται διαχρονικά σε μέσο ποσοστό που δεν ξεπερνά το 7% του συνόλου του ακαθάριστου σχηματισμού παγίου κεφαλαίου, συνεισφέροντας σε μικρότερο βαθμό απ' ό,τι θα αναμενόταν σε μια οικονομία η οποία ανήκει σε μια ζώνη παγκόσμιου αποθετικού νομίσματος.

Η περαιτέρω ανάλυση των καθαρών ΑΞΕ στην Ελλάδα δείχνει ότι η συντριπτική πλειοψηφία κατευθύνεται στις υπηρεσίες και μονοψήφια ποσοστά αφορούν τον πρωτογενή και τον δευτερογενή τομέα της οικονομίας αντίστοιχα. Ο δευτερογενής τομέας συγκεκριμένα αφορά το 8,8% του συνόλου με τη μεταποίηση να καταλαμβάνει το 2,6% του συνόλου των καθαρών ΑΞΕ. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι η μεταποίηση στην Ελλάδα δεν αποτελεί στόχο για τα ξένα κεφάλαια που αναζητούν εναλλακτικές ευκαιρίες τοποθέτησης σε υπηρεσίες και μάλιστα πολύ συχνά μέσω εξαγοράς χαρτοφυλακίων χωρίς αυτό να μειώνει στο ελάχιστο την αναγκαιότητα τους.

Η παραγωγική ανασυγκρότηση της ελληνικής οικονομίας δεν είναι συνεπώς υπόθεση ξένων επενδύσεων και οποιεσδήποτε περιπτώσεις ΑΞΕ στην μεταποίηση υπήρξαν στο παρελθόν αφορούσαν ειδικές περιπτώσεις που διακρίνονταν από ειδικές συνθήκες ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων που έχουν στο μεταξύ απολεσθεί. Η μεταποίηση στην Ελλάδα ήταν και παραμένει μια κατ' εξοχήν υπόθεση εγχώριου ενδιαφέροντος που δεν βασίστηκε σε δημόσιους ή ευρωπαϊκούς πόρους για να αναπτυχθεί αλλά συνέχισε να υποστηρίζει την ελληνική οικονομία ακόμη και υπό

δυσμενείς συνθήκες. Η μικρή συνεισφορά των ΑΞΕ στην ελληνική οικονομία και η ακόμη μικρότερη στο τομέα της μεταποίησης αποτυπώνουν όχι μόνο το πρόβλημα της συστημικής αδυναμίας προσέλκυσης επενδύσεων αλλά και της έλλειψης εμπιστοσύνης των ξένων επενδυτών στις παραγωγικές δυνατότητες της χώρας. Οι επενδύσεις στη μεταποίηση έχουν μακροπρόθεσμο ορίζοντα και μεγάλους πολλαπλασιαστές αφού πέραν της άμεσης απασχόλησης αυξάνουν την έμμεση και την προκαλούμενη. Επιπρόσθετα αποτελούν το μεγαλύτερο κλάδο των εξαγωγών με ευεργετικές συνέπειες για το εμπορικό ισοζύγιο της χώρας. Οι προτάσεις των θεσμικών εκπροσώπων του επιχειρείν και της μεταποίησης για το τι μπορεί να μεταβάλει τη χώρα μας σε επενδυτικό προορισμό πρέπει να αξιολογηθούν και να εφαρμοστούν, εφόσον συμπίπτουν με το εθνικό συμφέρον, πριν επιζητήσουμε την επενδυτική 'καλοσύνη των ξένων'.

Μέγεθος εγχώριας αγοράς και εξαγωγές

Η συζήτηση περί την βιομηχανία στην Ελλάδα συγχέεται συχνά με το ερώτημα κατά πόσο μπορεί να υπάρξει βιομηχανία ικανή να ανταγωνιστεί στο εξωτερικό δεδομένου του μικρού μεγέθους της ελληνικής αγοράς.

Η εγχώρια αγορά είναι αναμφίβολα σημαντικός προσδιοριστικός παράγοντας για ορισμένους κλάδους της μεταποίησης όπως η αυτοκινητοβιομηχανία. Σε γενικές γραμμές όμως, το μέγεθος της εγχώριας αγοράς και η πορεία της εγχώριας ζήτησης επηρεάζει σαφώς την πορεία των βιομηχανικών επιχειρήσεων και μάλιστα σε επίπεδο αποτελεσμάτων αλλά δεν αποτελεί τον πλέον βασικό προσδιοριστικό παράγοντα της εξέλιξης τους και ειδικά των επενδύσεων που αναλαμβάνουν για το μέλλον. Οι επενδύσεις στην βιομηχανία βασίζονται σε ενδελεχή μελέτη πολλών μεταβλητών που σχετίζονται με το εξωτερικό περιβάλλον των επιχειρήσεων και μάλιστα με πολυετή προοπτική και η εγχώρια ζήτηση είναι μόνο μια εξ αυτών.

Η ελληνική οικονομία, συγκριτικά με τις περισσότερες χώρες της Ευρωζώνης, είναι μικρή σε απόλυτο μέγεθος και υπήρξε ελάχιστα κυκλική μέχρι και τα τέλη της δεκαετίας του 2010 λόγω μεγάλης συμμετοχής των υπηρεσιών στο ΑΕΠ της χώρας και εισαγωγών που δεν ανατροφοδοτούσαν την δυναμική οικονομία αλλά απευθυνόντουσαν στην κατανάλωση. Με την σημαντική πτώση των εισαγωγών μετά το 2011 και την αύξηση των εξαγωγών, μεταξύ των οποίων και των προϊόντων μεταποίησης, οι κορυφαίοι εξαγωγικοί κλάδοι έχουν στερηθεί ένα σημαντικό μέρος της εσωτερικής τους αγοράς λόγω πτώσης στην εγχώρια ζήτηση παράγοντας που όχι μόνο δεν συντέλεσε στην μείωση της εξαγωγικής τους δραστηριότητας λόγω έλλειψης πόρων, και μάλιστα υπό δυσμενείς χρηματοοικονομικές συνθήκες, αλλά εξώθησε περαιτέρω στην επιδίωξη της μεγέθυνσης της εξαγωγικής τους δραστηριότητας.

Η περαιτέρω επένδυση στον εξαγωγικό προσανατολισμό των κυριότερων μεταποιητικών κλάδων ανεξαρτήτως προστιθέμενης αξίας αποτελεί προϋπόθεση οικονομικής ανάπτυξης. Συγκεκριμένα, τονώνεται η απασχόληση και μάλιστα εκείνων οι οποίοι διαθέτουν αυξημένες δεξιότητες και άρα μπορούν αν καταστούν ακόμη πιο ανταγωνιστικοί ως εργαζόμενοι ωθώντας περαιτέρω τις επιχειρήσεις στις οποίες εντάσσονται. Η αλυσίδα αξίας μεγαλώνει με πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις σε άλλους κλάδους δραστηριότητας. Οι επιχειρήσεις αυξάνουν τον κύκλο εργασιών τους στο εξωτερικό, άρα εκ των πραγμάτων σε ανταγωνιστικές συνθήκες, που πυροδοτούν ενέργειες μείωσης του κόστους (μέσω οικονομιών κλίμακας για παράδειγμα) ή διαφοροποίησης στα χαρακτηριστικά των προϊόντων τους και έτσι σταδιακά αναγκάζονται στο να επιδιώξουν την παραγωγή και διάθεση προϊόντων προστιθέμενης αξίας. Τα δίκτυα διανομής αντίστοιχα

προσαρμόζονται στις ανάγκες των αγοραστών και προσφέρουν μεγαλύτερες δυνατότητες αύξησης των όγκων συναλλαγών ή και συνεργιών. Τέλος, η ανάγκη ενσωμάτωσης νέων τεχνολογιών εξωθεί εκείνες τις εξαγωγικές μεταποιητικές επιχειρήσεις που θέλουν να ανταγωνιστούν διεθνώς στην υιοθέτηση αυτοματοποιημένων διαδικασιών παραγωγής, νέου τεχνολογικού εξοπλισμού και των βέλτιστων πρακτικών που ανατροφοδοτούν την αναπτυξιακή τους πορεία.

Συνεπώς, ιδιαίτερα μάλιστα υπό συνθήκες αναζήτησης νέου παραγωγικού μοντέλου για την χώρα, η σημασία της ύπαρξης και του όγκου εξαγωγικών μεταποιητικών προϊόντων είναι μεγαλύτερη και από την προστιθέμενη τους αξία η οποία ασφαλώς μπορεί και πρέπει να καταστεί ακόμη μεγαλύτερη προς όφελος της εθνικής οικονομίας αλλά ασφαλώς και των ίδιων των επιχειρήσεων.

Το ευρωπαϊκό πλαίσιο για την βιομηχανία και η Ελλάδα

Η διαπίστωση ότι η Ευρώπη δεν είναι όσο ισχυρή βιομηχανικά θα έπρεπε να είναι, επανήλθε δυναμικά στο προσκήνιο με την κρίση του COVID-19, εξαιτίας των μεγάλων ελλείψεων που διαπιστώθηκαν σε βασικό υγειονομικό εξοπλισμό σε συνδυασμό με τις μεγάλες διαταραχές στην εφοδιαστική αλυσίδα. Η προοπτική αδυναμίας εξασφάλισης επάρκειας και εφοδιασμού πρώτων υλών αλλά και βασικών διατροφικών αγαθών δεν ανήκουν στη σφαίρα της φαντασίας αλλά στις πραγματικές απειλές που καλείται ακόμη και ο ανεπτυγμένος κόσμος να αντιμετωπίσει. Η δε ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού, καθίσταται περισσότερο από ποτέ άλλοτε, αναγκαία. Η ανάπτυξη και η δυναμική της ελληνικής βιομηχανίας είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ανάγκη να υπάρξει συγκροτημένη εθνική βιομηχανική πολιτική, εντός του ευρωπαϊκού πλαισίου και των στρατηγικών του επιδιώξεων. Η Ε.Ε. έχει θέσει στόχους ως προς την περαιτέρω αύξηση της συμβολής της βιομηχανίας στο ευρωπαϊκό ΑΕΠ, αντιλαμβανόμενη υπό τα νέα δεδομένα που ανακύπτουν από τον Ασιατικό ανταγωνισμό, την Αμερικανική εσωστρέφεια, την επάνοδο κατά τα προηγούμενα έτη του προστατευτισμού αλλά και την διατάραξη της παγκόσμιας εφοδιαστικής αλυσίδας μετά την έναρξη της πανδημίας, την ανάγκη να δώσει μεγαλύτερη βαρύτητα στην εμπέδωση της βιομηχανικής της ισχύος. Η πρόσβαση σε πρώτες ύλες θεωρείται παράγοντας καθοριστικής σημασίας για την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και οι σοβαρές διαταραχές εφοδιασμού των βιομηχανικών αλυσίδων αξίας που παρατηρήθηκαν λόγω της κρίσης του COVID-19 έφεραν στο προσκήνιο το σοβαρό αρνητικό αντίκτυπο της υπερβολικής εξάρτησης της Ευρώπης από τρίτες χώρες. Το στοιχείο αυτό έπαιξε καταλυτικό ρόλο στην απόφαση επικαιροποίησης της Ευρωπαϊκής Βιομηχανικής Στρατηγικής τον Μάιο του 2021 και στην υιοθέτηση μέτρων πολιτικής για την αντιμετώπιση των στρατηγικών εξαρτήσεων της ΕΕ. Ο ΟΟΣΑ, σε Έκθεσή του του 2019 αναφορικά με τις προοπτικές των υλικών πόρων έως το 2060, προβλέπει ότι η παγκόσμια χρήση υλών θα υπερδιπλασιαστεί από 79 δις tns το 2011 σε 167 δις tns το 2060 (+110 %), ενώ, ειδικά για τα μέταλλα σημειώνει ότι η χρήση τους θα αυξηθεί από 8 σε 20 δις tns το 2060 (+150 %). Η Ευρώπη, με μακρά παράδοση στις εξορυκτικές και μεταλλευτικές δραστηριότητες αλλά και με μεγάλη εξάρτηση από εισαγωγές όσον αφορά τα περισσότερα μέταλλα, λαμβάνει σειρά πρωτοβουλιών τα τελευταία χρόνια για να εξασφαλίσει τις πρωτογενείς και δευτερογενείς πρώτες ύλες που απαιτούνται, για την προώθηση πράσινων και ψηφιακών τεχνολογιών στα ευρωπαϊκά βιομηχανικά οικοσυστήματα.

Η επικαιροποίηση της Ευρωπαϊκής Βιομηχανικής Στρατηγικής έθεσε τα θεμέλια για την διττή μετάβαση στην πράσινη και στην ψηφιακή οικονομία, την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας σε παγκόσμιο επίπεδο και την ενίσχυση της στρατηγικής αυτονομίας της Ευρώπης,

επιπρόσθετα της βιομηχανικής στρατηγικής του 2020 που εμπεριείχε κατάλογο δράσεων για τη στήριξη της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης της ευρωπαϊκής βιομηχανίας.

Η Ελλάδα δεν μπορεί και δεν πρέπει να απέχει από τους υπό διαμόρφωση νέους αυτούς συσχετισμούς. Η βιομηχανική ανάπτυξη της χώρας μας πρέπει να αναβιβαστεί σε εθνική υπόθεση για σαφείς οικονομικούς, κοινωνικούς και πολιτικούς λόγους. Όλοι οι φορείς εκπροσωπήσεως της βιομηχανίας στη χώρα μας υποστηρίζουν την ανάγκη για αύξηση της συμβολής της από το 9% στο 12% έως και το 2025 και 15% εντός των επομένων 15 ετών. Η σύσταση του Εθνικού Συμβουλίου Βιομηχανίας είναι μια θετική πρωτοβουλία που πρέπει επίσης να λάβει υπόψη της την ανάγκη για διαμόρφωση ολοκληρωμένης πολιτικής διαχείρισης ανακυκλούμενων εγχώριων υλών και υλικών, μείωση της εξάρτησης από εισαγωγές, μετάβαση στην κλιματικά ουδέτερη βιομηχανική παραγωγή, ψηφιοποιημένη παραγωγή και αρμονική βιομηχανική συμβίωση και μάλιστα δημιουργώντας αλυσίδες προστιθέμενης αξίας.

Αντικίνητρα και μύθοι γύρω από την βιομηχανία

Είναι κοινός τόπος ότι η αντίληψη σχετικά με την βιομηχανία στην χώρα μας δεν είναι τέτοια που να υποστηρίζει αυτή τη μορφή του επιχειρείν. Πέραν των προβλημάτων ρυθμιστικού χαρακτήρα (ενέργεια, αδειοδοτήσεις, μη μισθολογικό κόστος, πολιτική αποσβέσεων κλπ.) υπάρχουν ριζωμένες αντιλήψεις που δεν ευνοούν την εμπέδωση της βιομηχανίας ως σημαντικού παράγοντα ανάπτυξης για τον τόπο μας. Οι αντιλήψεις αυτές έχουν τον χαρακτήρα του μύθου μιας και βασίζονται σε εμφανώς ανορθολογικές ερμηνείες ή σε απλουστευτικές προσεγγίσεις του ζωτικού αυτού για την οικονομία μας τομέα. Τέσσερις είναι οι βασικοί μύθοι που περιβάλλουν την βιομηχανία στην χώρα μας.

- Η Ελλάδα δεν παράγει τίποτα

Τα περισσότερα από τα προϊόντα που παράγονται στην χώρα μας δεν βασίζονται στην απλή μεταποίηση πρώτων υλών που βρίσκονται στην Ελλάδα ή εισάγονται αλλά εμπεριέχουν κατεργασία υψηλής προστιθέμενης αξίας που συνεισφέρει στην εθνική οικονομία ενώ αξιοποιεί τεχνολογίες αιχμής και απασχολεί το πλέον καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό. Υπάρχουν συγκεκριμένοι κλάδοι όπως ο εξορυκτικός και ο μεταλλουργικός στους οποίους η χώρα μας πρωταγωνιστεί σε διεθνές επίπεδο ενώ υπήρξαν μέχρι πρόσφατα και κλάδοι όπως η κλωστοϋφαντουργία και η υποδηματοποιία που είχαν ιδιαίτερη διεθνή παρουσία.

- Η βιομηχανία εξαντλεί τους φυσικούς πόρους και μολύνει

Η αντίληψη αυτή αγνοεί πλήρως ότι οι φυσικοί πόροι αποτελούν μέρους του πλούτου κάθε κράτους και συνεπώς όχι μόνο ενδείκνυται αλλά και επιβάλλεται να υπάρχει η ορθολογική αξιοποίηση τους υπό βιώσιμες προοπτικές. Οι υδρογονάνθρακες, τα ορυκτά, τα μεταλλεύματα, η ξυλεία όπως και το νερό αποτελούν φυσικούς πόρους η αξιοποίηση των οποίων είναι παράγοντας ευμάρειας των λαών. Η θέσπιση και η τήρηση κανονιστικών διατάξεων που αποσκοπούν στην αποφυγή ανορθολογικής χρήσεως των πόρων και στην διατήρηση της περιβαλλοντικής ισορροπίας ως δημόσιο αγαθό, επαφίεται στην μέριμνα και την αποτελεσματικότητα των διοικητικών αρχών οι οποίες στην Ελλάδα σε πολλές περιπτώσεις έχουν θέσει όρια μετρήσεων συγκεκριμένων δεικτών αυστηρότερα και από τα ευρωπαϊκά. Το φαινόμενο του να γίνονται αντικείμενο αλόγιστης χρήσης αναντικατάστατοι φυσικοί πόροι αφορά κυρίως αγαθά υπό δημόσιο έλεγχο όπως το νερό.

- Η βιομηχανία δεν συνάδει με σύγχρονες συνθήκες εργασίας

Το στερεότυπο πίσω από την αντίληψη αυτή βρίσκεται στις απαρχές της βιομηχανικής επανάστασης. Η μεταποίηση ως παραγωγική διαδικασία έχει αλλάξει πάρα πολύ έκτοτε και μέρος αυτής της αλλαγής οφείλεται στο νέο τεχνολογικό συσχετισμό που απαιτεί αυτοματοποίηση ιδιαίτερα μετά και την εισαγωγή της πληροφορικής ως τρίτο βιομηχανικό κύμα. Στην πραγματικότητα, η βιομηχανία απασχολεί ένα ευρύ φάσμα ανθρώπινου δυναμικού διαφορετικών εκπαιδευτικών αφετηριών και γνωστικών δεξιοτήτων ενώ παράλληλα αμείβει κατά μέσο όρο καλύτερα τους εργαζομένους της από κάθε άλλο σημαντικό κλάδο στην Ελλάδα και συνεισφέρει τις μεγαλύτερες ανά τομέα της οικονομίας εργοδοτικές εισφορές αποτελώντας τον πλέον αξιόπιστο εργοδότη με συνεχή έμφαση στα θέματα ασφαλών συνθηκών εργασίας.

- Η βιομηχανία είναι παρωχημένη

Η αντίληψη αυτή έρχεται σε ευθεία αντίθεση με την αντικειμενική παρατήρηση ότι οι ισχυρότερες οικονομικά χώρες του κόσμου (ΗΠΑ, Κίνα, Ιαπωνία και Γερμανία) είναι και αυτές με την μεγαλύτερη βιομηχανική παραγωγή. Παράλληλα αντιπαρέρχεται την στόχευση της Ε.Ε. ώστε η μεταποίηση να ανέλθει από το 15% του ευρωπαϊκού ΑΕΠ, στο 20% έως και το 2020. Επιπλέον, συμβάλει καθοριστικά στην εμπέδωση της έννοιας της βιώσιμης ανάπτυξης εντός των πλαισίων της κυκλικής οικονομίας. Η στόχευση για περαιτέρω ανάπτυξη της βιομηχανίας ως τομέα της εγχώριας οικονομίας εμπεριέχει, μεταξύ των άλλων, και εθνικές αναγκαιότητες συνδεδεμένες με τη γεω-στρατηγική θέση της χώρας η οποία απαιτεί την μεγαλύτερη δυνατή αυτονομία ή και αυτάρκεια ακόμη και στα πλαίσια μιας αναπόφευκτα παγκοσμιοποιημένης οικονομίας.

Προτεραιότητες για την ελληνική βιομηχανία

Η μετατροπή της ελληνικής οικονομίας από ημίκλειστη και περιφερειακή σε παγκοσμιοποιημένη και ανταγωνιστική προσκρούει πέραν των κανονιστικών εμποδίων και των αντικινήτρων που τίθενται στο μέγεθος των ελληνικών επιχειρήσεων και στο βαθμό που διαθέτουν ή όχι συγκριτικά πλεονεκτήματα όπως η καινοτομία και η διαφοροποίηση μέσω προϊόντων προστιθέμενης αξίας. Τα ελληνικά προϊόντα δεν είναι και δεν είναι απαραίτητο πάντα να είναι τα φθηνότερα. Η ανταγωνιστικότητα δεν έχει μόνο κοστολογικό πρόσημο. Η τρέχουσα πραγματικότητα όμως επιβεβαιώνει ότι οι εξαγωγές στη χώρα μας είναι υπόθεση εκείνων που τελικά επιτυγχάνουν να είναι ανταγωνιστικοί γιατί έχουν επιτύχει να ελέγξουν το κόστος τους και να έχουν εκείνη την κρίσιμη μάζα παραγωγής που απαιτείται για να καταστούν υπολογίσιμοι διεθνώς. Οι επιχειρήσεις αυτές έχουν αξιοποιήσει συστηματικά τις επενδύσεις εντάσεως κεφαλαίων του παρελθόντος και έχουν αναπτύξει το προσωπικό τους ώστε να μπορεί να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις στα πλαίσια μιας διεθνοποιημένης οικονομίας. Ακόμη περισσότερο όμως έχουν αντιμετωπίσει τις εξαγωγές ως σταθερό προσανατολισμό και όχι ως διέξοδο.

Είναι πράγματι αναγκαίο για την εθνική μας οικονομία και την παραγωγική μας βάση να αυξηθεί η διασπορά των εγχώριων επιχειρήσεων που εξάγουν. Αυτό μειώνει την πιθανότητα αρνητικών επιπτώσεων σε περίπτωση συστημικών και κλαδικών κινδύνων. Ακόμη περισσότερο αυξάνει την βιωσιμότητα της ανοδικής τάσεως των εξαγωγών. Οι δυσμενείς όμως συνθήκες που επικράτησαν στην ελληνική οικονομία τα τελευταία έτη σε χρηματοδοτικό και αγοραστικό επίπεδο δεν ευνόησαν την αλλαγή της πορείας αυτής που παρατηρείται εδώ και αρκετά χρόνια αλλά αντιθέτως την επέτειναν. Ως αποτέλεσμα, η συγκέντρωση που παρατηρείται είναι η εφικτή πραγματικότητα

δεδομένου ότι οι μεγάλες επιχειρήσεις συνεχίζουν και μπορούν να επενδύουν σε κεφαλαιουχικό εξοπλισμό, στην εισαγωγή ή την βελτίωση της τεχνογνωσίας, στην απασχόληση και στην ανάπτυξη του προσωπικού τους. Οι μεγάλες εγχώριες επιχειρήσεις που εξάγουν λειτουργούν ευεργετικά με την σειρά τους και σε μικρότερες μέσω της άμεσης και έμμεσης απασχόλησης που προκαλούν. Η πρόσφατη αλλά και η τρέχουσα κατάσταση της ελληνικής οικονομίας δεν μπορεί να αγνοεί το εφικτό χάριν του αναγκαίου.

Το διεθνές περιβάλλον επηρεάζει πολλαπλώς τη μορφή που η ελληνική βιομηχανία θα λάβει στο μέλλον. Ο προστατευτισμός ως πρακτική άσκησης πολιτικής και οικονομικής ισχύος και η αυξανόμενη οικονομική ανάπτυξη χωρών της Ασίας με ταυτόχρονη μεταφορά πλούτου στο δυτικό ημισφαίριο, λειτουργούν ως αναχώματα για την βιομηχανική ανάπτυξη περιφερειακών οικονομιών όπως η ελληνική. Η κοινή αγορά που σχηματίζεται από τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. αντισταθμίζει μερικώς το αντικειμενικά μικρό μέγεθος της ελληνικής οικονομίας και προσφέρει παράλληλα σημαντικές δυνατότητες εξέλιξης και ανάπτυξης εφόσον υπάρχει κατάλληλη στόχευση εκ μέρους των επιχειρήσεων. Η ανθεκτικότητα της ελληνικής βιομηχανίας κατά τα χρόνια της έντονης απομειώσεως του ΑΕΠ της χώρας μας θα πρέπει να αποτελεί όχι μόνο αιτία ικανοποίησης αλλά και αφορμή για την λήψη σημαντικών αποφάσεων ως προς το μέλλον της.

Η βιωσιμότητα και πολύ περισσότερο η δυναμική ανάπτυξη της ελληνικής βιομηχανίας μπορεί να εξασφαλιστεί μέσω τριών βασικών αρχών που διέπουν όχι μόνο την οικονομία και τις επιχειρήσεις αλλά και κάθε άλλη δραστηριότητα.

- Η εξειδίκευση

Το μέγεθος της ελληνικής οικονομίας σε συνδυασμό με το μέγεθος της εγχώριας αγοράς δεν δικαιολογεί πολυπραγμοσύνη ως προς τα παραγόμενα προϊόντα αφού είτε δεν μπορούν να διατεθούν εύκολα σε καθιερωμένα δίκτυα εφοδιαστικής αλυσίδας με ενθουλάκωση του αντίστοιχου περιθωρίου κέρδους είτε απαιτούν συμπίεση του περιθωρίου κέρδους λόγω έντονου ανταγωνισμού στις αγορές του εξωτερικού. Η εξειδίκευση σε συγκεκριμένα προϊόντα επιφέρει σταδιακά μείωση του κόστους παραγωγής, βελτίωση της ποιότητας, αύξηση της τεχνογνωσίας, στοχευμένες επενδύσεις και τελικώς εμπέδωση μιας ισχυρής ταυτότητας σε επίπεδο εταιρείας και προϊόντος πράγμα που σταδιακά εξυπηρετεί και το country branding. Η εξειδίκευση της ελληνικής βιομηχανίας μπορεί να καταγράψει σημαντική υπεραξία για την εθνική οικονομία εφόσον αποτελέσει μέρος αλυσίδων αξίας που αξιοποιούν και άλλους δραστήριους κλάδους της όπως μπορεί να συμβεί με την επεξεργασία και τυποποίηση τροφίμων η οποία βρίσκεται ανάμεσα στον πρωτογενή τομέα της οικονομίας και σε άλλους κλάδους του δευτερογενούς και του τριτογενούς και συγκεκριμένα αυτού της συσκευασίας και των υπηρεσιών αποθήκευσης και μεταφορών

- Το συγκριτικό πλεονέκτημα

Η εξειδίκευση συνδέεται άρρηκτα με το συγκριτικό πλεονέκτημα που οφείλει να έχει μια βιομηχανία εφόσον θέλει να είναι διεθνώς ανταγωνιστική. Το συγκριτικό πλεονέκτημα μιας βιομηχανικής επιχείρησης ή ενός βιομηχανικού προϊόντος είναι το καλύτερο αντίδοτο στον προστατευτισμό και τις οικονομικές διακυμάνσεις σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Αποτελεί επίσης παράγοντα ανάπτυξης και ανάδειξης και άλλων δυνάμεων που σχετίζονται με την λειτουργία των επιχειρήσεων που διαθέτουν συγκριτικά πλεονεκτήματα όπως οι προμηθευτές -και ειδικά οι εγχώριοι- και οι αποδέκτες των προϊόντων αυτών, όταν δεν είναι οι τελικοί αλλά ενδιάμεσοι μεταποιητές.

Συγκριτικά πλεονεκτήματα δεν αποτελούν μόνο τα χαμηλά κόστη παραγωγής, οι οικονομίες κλίμακος, η γεωγραφική θέση ή τα δίκτυα διανομής αλλά και η διαφοροποίηση εφόσον αφορά προϊόντα που απευθύνονται σε ιδιαίτερη αγορά με υψηλής αξίας αγοραστική δύναμη ή βιομηχανικά προϊόντα ιδιαίτερων τεχνικών χαρακτηριστικών, ικανών να προσφέρουν σημαντική υπεραξία στον παραγωγό τους.

- Οι συμπράξεις

Η καλλιέργεια και η προβολή ενός ισχυρού εθνικού βιομηχανικού branding που μπορεί να δώσει γεωμετρικής κλίμακας ώθηση σε μια περιφερειακή οικονομία μπορεί να γίνει πραγματικότητα εφόσον εγχώριες επιχειρήσεις συμπράξουν με ξένες οι οποίες διαθέτουν μεγαλύτερο εκτόπισμα και ερείσματα σε αγορές ειδικού ενδιαφέροντος. Η χώρα μας έχει περάσει εδώ και μερικές δεκαετίες στην εποχή της διεθνοποίησης και αυτό έχει ωφελήσει σημαντικά τις εγχώριες βιομηχανίες που δεν φοβήθηκαν τον ανταγωνισμό αλλά προσαρμόστηκαν στις συνθήκες της ελεύθερης οικονομίας, για αυτό και παρατηρείται το φαινόμενο εξαιρετικά μικρός αριθμός βιομηχανικών παραγωγών να επωμίζεται τη μεγάλη πλειοψηφία των εξαγωγών της χώρας μας. Οι ξένες επιχειρήσεις που επιζητούν τις συμπράξεις αναζητούν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά από τους δυνητικούς εταίρους τους όπως η εξειδίκευση και η ύπαρξη συγκριτικών πλεονεκτημάτων προάγοντας τον ενάρετο κύκλο της βιομηχανικής δραστηριότητας μιας χώρας που τα διαθέτει.

Με δεδομένη την ισχυρή βιομηχανική ανάπτυξη που παρατηρείται στα νεότερα κράτη-μέλη της Ε.Ε. -ως αποτέλεσμα μετεγκατάστασης βιομηχανικών μονάδων από τις παλαιότερες και πλέον ανεπτυγμένες χώρες-μέλη, στη γειτονική Τουρκία, τις χώρες του περσικού κόλπου και ακόμη περισσότερο την Ασία, η χώρα μας δεν διαθέτει αρκετό χρόνο προσαρμογής στις νέες συνθήκες οι οποίες ήρθαν για να παραμείνουν. Η συνδυαστική ευδόωση και των τριών προαναφερόμενων αρχών μπορεί να καταστήσει την ελληνική βιομηχανία όχι μόνο βιώσιμη αλλά και τομέα της οικονομίας με σημαντικότερα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα. Η πρωτοβουλία ανήκει σαφώς στις επιχειρήσεις αλλά το μέλλον της ελληνικής βιομηχανίας δεν μπορεί παρά να είναι εθνική υπόθεση και ως προς αυτό απαιτούνται εθνικές συναινέσεις και έμπρακτη βούληση από όλες τις εμπλεκόμενες πλευρές. Η συγκυρία στο εσωτερικό και το εξωτερικό της χώρας είναι ευνοϊκή και η ευκαιρία πρέπει να αξιοποιηθεί.

Το μέλλον της ελληνικής βιομηχανίας

Σε αντίθεση με την καθυστερημένη και σε ορισμένες περιπτώσεις εσφαλμένη αντίδραση κατά τη διάρκεια της κρίσης χρέους στην ευρωζώνη, στην πανδημική κρίση και τις οικονομικές επιπτώσεις της η ΕΕ επέδειξε καλύτερα αντανάκλαστικά, αποφασίζοντας την αναστολή των όρων του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης και τη χαλάρωση των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις. Αυτό επέτρεψε και στη χώρα μας τη στήριξη δραστηριοτήτων που είχαν δεχθεί ισχυρό πλήγμα, κυρίως δε των συναφών με τον τουρισμό, που ως γνωστόν έχει μεγάλη συμμετοχή στο εισόδημα της χώρας. Πέραν όμως από την αναγκαία βραχυπρόθεσμη στήριξη, το στοιχείο αυτό καθιστά ακόμα πιο επίκαιρη την ανάγκη στήριξης της ελληνικής βιομηχανίας, καθώς ακ'πμα και στις συνθήκες της πανδημικής κρίσης επέδειξε αξιοσημείωτες αντοχές και συνέβαλε στον περιορισμό των αρνητικών συνεπειών στην εθνική οικονομία.

Η ευκαιρία για την κατάρτιση άμεσα ενός σχεδίου στήριξης και ανάπτυξης της ελληνικής βιομηχανίας δίδεται τώρα και μάλιστα με τον πλέον επιτακτικό τρόπο. Εάν αντιμετωπισθούν τώρα συγκεκριμένα

ζητήματα με ευέλικτο τρόπο και πέραν των γενικών ρυθμίσεων που έχουν εξαγγελθεί για τη στήριξη των ελληνικών επιχειρήσεων, η ελληνική βιομηχανία όχι μόνο θα διατηρηθεί ως αξιόπιστος άμεσος και έμμεσος χρηματοδότης της οικονομίας αλλά θα ωφεληθεί σε μεσοπρόθεσμη βάση ώστε να μπορέσει να αποσπάσει μερίδια αγοράς. Ευνόητο είναι ότι κάθε συγκεκριμένο μέτρο θα έχει μεγαλύτερη απόδοση στους βιομηχανικούς και εξαγωγικούς κλάδους που υπάρχει ήδη συγκριτικό πλεονέκτημα. Θα ήταν σοβαρή παράλειψη εάν δεν αξιοποιείτο η τρέχουσα συγκυρία ώστε να διαμορφώσουμε μια περισσότερο ανταγωνιστική και βιώσιμη βιομηχανία δεδομένου ότι οι ευκαιρίες δεν περιμένουν.

Η ηλεκτρική ενέργεια αποτελεί σημαντικό μέρος του κόστους παραγωγής. Βασικά αίτια του υψηλού κόστους στην χώρα μας είναι τα δομικά χαρακτηριστικά αυτής της αγοράς όπως η υποχρεωτική ημερήσια αγορά και η έλλειψη διασυνδέσεων. Τα επιπλέον κόστη CO₂ επιβαρύνουν περαιτέρω την ανταγωνιστικότητα του κόστους. Η βιομηχανία χρειάζεται άμεσα ανταγωνιστικό κόστος ενέργειας και σε βιώσιμη βάση χωρίς την δυσανάλογη επιβάρυνση της σε σχέση με τους λοιπούς καταναλωτές.

Για την χρηματοοικονομική ενίσχυση των ελληνικών βιομηχανιών που έχουν εξαγωγική δραστηριότητα και την διατήρηση της ανταγωνιστικότητάς τους απαιτείται η στήριξη του Ελληνικού Δημοσίου σε συνεργασία με τις συστημικές τράπεζες ώστε να αντικατασταθούν οι ανειλημμένες δανειακές τους υποχρεώσεις με νέες και υψηλότερες γραμμές, με χαμηλότερα επιτόκια και μακρύτερο ορίζοντα εξόφλησης.

Το μέλλον της ελληνικής βιομηχανίας δεν μπορεί να βασίζεται στις σταθερές και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του παρελθόντος πολλά εκ των οποίων έχουν οριστικά απολεσθεί και μάλιστα εντός ενός δυναμικού διεθνούς περιβάλλοντος. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός, η διαφοροποίηση μέσω της καινοτομίας, η ύπαρξη καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού και η μετάβαση στην πράσινη οικονομία είναι σημαντικές προκλήσεις στις οποίες οφείλουμε να ανταποκριθούμε σε σύντομο χρονικό διάστημα και εντός ενός εξαιρετικά δυναμικού εξωτερικού περιβάλλοντος. Ειδικά ο ψηφιακός μετασχηματισμός μπορεί να προσδώσει πολλαπλά οφέλη και είναι η πλέον δόκιμη προοπτική για μια μικρή χώρα χωρίς σημαντική βιομηχανική παράδοση. Η ελληνική βιομηχανία απαρτίζεται από επιχειρήσεις που διαθέτουν το κρίσιμο μέγεθος για να αναπτυχθούν διεθνώς περαιτέρω και από άλλες που διαθέτουν χαρακτηριστικά ποιοτικής διαφοροποίησης. Και τα δυο είναι απαραίτητα για την μεγέθυνση της. Μη διαθέτοντας σημαντική πρόσβαση σε πρώτες ύλες, σημαντικά γεωγραφικά πλεονεκτήματα που καθιστούν την εφοδιαστική αλυσίδα ευχερέστερη σε σχέση με τις αγορές της κεντρικής και βόρειας Ευρώπης και χωρίς σημαντικό μέγεθος εγχώριας αγοράς, η ελληνική βιομηχανία είναι εξ αρχής υποχρεωμένη να είναι εξωστρεφής και διαφοροποιημένη ως προς τα παραγόμενα προϊόντα της. Κυρίως όμως οφείλει να αναπτυχθεί διαθέτοντας εθνικούς πρωταθλητές οι οποίοι μπορούν να επηρεάσουν ένα οικοσύστημα κλάδων και επιχειρήσεων σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Επιπρόσθετα, οφείλει να αναπτυχθεί ευέλικτα λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη για σχετική αυτάρκεια κάτι που κατέστη πλήρως αναγκαίο κατά την τρέχουσα πανδημία και μάλιστα σε ευρωπαϊκό επίπεδο ώστε να αποφύγει την οικονομική και πολιτική εξάρτηση.

Η ανάπτυξη της ελληνικής βιομηχανίας είναι απολύτως εφικτή αλλά είναι και απολύτως αναγκαία για οικονομικούς και γεωπολιτικούς λόγους. Υπάρχουν σαφή πλεονεκτήματα αλλά παράλληλα υφίστανται και σαφή εμπόδια ως προς την επίτευξη του στόχου για την συμμετοχή της ελληνικής βιομηχανίας στο 12% του ΑΕΠ έως και το 2025, όπως επιδιώκουν οι φορείς εκπροσώπησης της

βιομηχανίας. Η σύσταση του Εθνικού Συμβουλίου Βιομηχανίας είναι μια θετική πρωτοβουλία αλλά τα περισσότερα εμπόδια για την ανάπτυξη της βιομηχανίας είναι παλαιά και γνωστά. Η βιομηχανική πολιτική της χώρας είναι εθνική υπόθεση και ως τέτοια πρέπει να αντιμετωπιστεί από όλους τους εμπλεκόμενους, μιας και το όφελος από την περαιτέρω ανάπτυξη διαχέεται στο σύνολο της κοινωνίας. Η ελληνική βιομηχανία αναπτύχθηκε σημαντικά στο παρελθόν όταν επικράτησαν συγκεκριμένες συνθήκες και το ίδιο μπορεί και πρέπει να γίνει και τώρα ως μια συνειδητή και σταθερή πολιτική επιλογή. Οι εγχώριες βιομηχανικές επιχειρήσεις είναι σταθερά προσανατολισμένες στην προσπάθεια να βελτιώσουν το διεθνές τους αποτύπωμα βασιζόμενες στις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης με σαφείς ευεργετικές οικονομικές, κοινωνικές και εθνικές επιπτώσεις. Η βιομηχανική ανάπτυξη της χώρας μας είναι η πλέον αξιόπιστη και μακροπρόθεσμα συμφέρουσα πολιτική επιλογή.

Κυρίες και κύριοι,

Παρακαλώ όπως δεχθείτε τα συγχαρητήρια μου για την διοργάνωση της αποψινής εκδηλώσεως η οποία προάγει, μεταξύ των άλλων, το πρόταγμα της βιομηχανικής ανάπτυξης της χώρας μας προς όφελος της προόδου και της ευημερίας.